

Ifjúsági regény Budapestről

Szerzője, *Mirjam Akavija* titokzatos mosollyal nyújtotta át könyvét Jeruzsálemi találkozásunk idején (Janusz Korczak emlékének szentelt konferenciának voltunk résztvevői, a régen – tán sosem – volt népes magyar delegációnak örült ő is a házigazdákkal és a nemzetközi Korczak-mozgalomnak a világ minden tájáról érkezett aktivistáival együtt). Tört magyarsággal még néhány szót is fűzött az ajándékhoz.

Kötelességem hírt adni a műről. Nem egyszerűen azért, mert a szerző – mint a könyvbe foglalt életrajzból megtudjuk – Krakóból menekült Izraelbe, s kelet-európaiként teli aggodalommal, szorongással, de küldetéstudattal vállalta az ötvenes évek végén a budapesti szolgálatot diplomata férje oldalán, hanem azért mert a szóban forgó ifjúsági regény színhelye: Budapest. A történések ideje: a hatvanas évek, az 1967-es „hatnapos” háború napjaiban záródik. (A regénynek egyébként én a kilencvenes évek elején Jeruzsálemben kiadott orosz nyelvű kiadását olvashattam.)

Galija és Miklós: a megszakadt kapcsolat – így a mű címe. Egy kamaszlány és egy kamasz fiú. Két világ. Ezúttal különösen az. Galija a fiatal nemzedék sudár tagja, az öntudatos izraeli (aki diplomata szüleivel és hűgával érkezett a titokzatos városba). Miklós egy budapesti internátus szomorú, nagy terheket cipelő lakója. Különösen drámai sors áll mögötte: a kelet-európai zsidó sors újabb megpróbáltatásai: apját már a kommunista rendszerben üldözik – szerelmi dráma áll az üldözés hátterében –, a fiú anyja a férje meghurcolásába örül bele. A cselekmény középpontjában az a felnőtté formáló kalandos utazás áll, mikor is az egymásra talált fiatalok egymást bátorítva keresik fel a Balaton-felvidéken épült szanatóriumban a korábban sose látott, megtévelyodott anyát. (Itt egyébként érdekes alakra lelnek: a sztoikus Kellermann doktorra, aki elmagyarázza nekik: zsidó létére, megannyi, egymásba kapcsolódó szenvedés dacára miért is marad szülőföldjén.)

Izrael a fény, a boldogság, a hősiesség (a háború tragikus napjaiban is a dicsőség) országa Galija – és az irónő – szemében. A hatvanas évek Budapestje szürke és nyirkos, spionok követik a regényhősöket. A nyomasztó milió megteremtésében az író még arra a tődítésra is vállalkozik, hogy a főváros műemlékeivel ismerkedő leánynak úgy mutatja be a Hősök terének oszlopcsarnokát, hogy a „hősök sorában a középső, a legmagasabb oszlopon álló személy – maga Lenin.”

Kár ezekért az írói tődítésekért. Az alapprobléma, a két világ ütköztetése ezek nélkül is érdekes, s az ábrázolás is több ponton izgalmas lélektanilag is.

Galiját gyengéd érzelmek fűzik Miklós-hoz, a kapcsolatban – érthetően – ő az aktív. Ám a háború híre (a magyar-izraeli diplomáciai kapcsolatok megszakadása), a hazaköltözés izgalma visszafordítja érdeklődését a forró Izrael földjén, hazája földjén teremtett kapcsolatok iránt.

(MIRJAM AKAVIJA: *Galija i Miklos: razriv otosenij*. Izdatelstvo „Biblioteka-Alija” Molodezsnaja szerija. 1991. 163 old.)

Trencsényi László

Kiss Árpád emlékére

Az egykori debreceni tanár, a közoktatás modernizációján és európai kapcsolatainak kialakításán fáradozó kutató, a Magyar Pedagógiai Társaságnak haláláig, 1979-ig volt elnöke tiszteletére a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen „emlékszobát” avattak. Az utódok, a debreceni pedagógusok és pedagógusjelöltek közvetlenül tanulmányozhatják a jeles előd gazdag hagyatékát.

Tehetséggondozás

Ferku Imre, a nyíregyházi pedagógiai intézet munkatársa *Tehetséggondozás* címen adta közre önálló kötetben tanulmányát, mely a fontos, aktuális kérdést tárgyalja. Fontos dolog az, hogy az ország egyik leghátrányosabb helyzetű vidékén ebben a feladatban a pedagógusok módszertani segítséget kapnak.

Azért egy kicsit bosszantó már. Mondhatni, nagyon. Még pontosabban, unom és felháborít. A riporter ostobaságról és/vagy arroganciáról beszélek, ami egyre inkább elharapózik a magyar tévében. Kétfelé szakadt a mezőny. Vannak a negédesek, akik értéeles (lehetetlen színű és szabású) öltönyükben, kosztümükben mosolyognak, tréfálkoznak izzadó képpel – és nevetnek a saját rosszul elsütött tréfáikon –, zenészekkel paroláznak bennfentesen, kicsavart nyakkal folyton a kamerába mosolyogva, vadidegeneket hergelnek szerelmes párrá, a legprimitívebb kérdéseket avatják a szellemóriások társasjátékává, hangoskodnak és jópofiznak, úgy tesznek, mint akik hallatlanul jól érzik magukat a kamerák és a közönség előtt, és még azt is el tudom képzelni, hogy valóban így is van. Azt mondják, ugyan már, nem kell a rossz дума, ez kell a népek, csakis ez, és ha ez kell a népek, hát megkapja, ami kell neki. Azért nép. Ha ezt kapja, és tényleg ezt akarja, mint mondják, megérdemli, hogy így legyen, hogy így, együtt legyenek, száználmasan lekoppintott külföldi vetélkedők installációi között vergődő önjelölt showmenek és mindenevő nézőik, az úgynevezett nép. Úgynevezett nép márpedig nincs, hiszen én is bele tartozom példának okáért, és nekem ez nem nagyon kellene, sőt, egyáltalán nem. Gondoltam volna, ez a vég. De nem, a vég a másik vég(en van). Rájöttem, az okos, tudálékos bemondókból előrukkolt műsorvezetők a legveszélyesebbek az egészségemre, a nyugati kollégáiktól a rámenősséget rosszul eltanult sztáriporter-jelöltek. Előttük a mindenható jegyzetlap, szemük se rebben, amikor riportalanuk szemére olvassák a papíron nekik leadott tényeket-adatokat, hogy azután bátran és keményen sarokba szorítsák ellenfelüket. Igen, mintha nem beszélgetőpartnert látnának a másikban, hanem ellenfelet, és ez így, alighanem elhibázott. Reggeli riport, öltözködés közben néha a tévére pillantok. Egy kisgazda politikust faggat a műsorvezető. Lesz-e olyan, hogy bevásárolják magukat a parlamentbe, érdeklődik a riporter, mit sem törődve azzal, hogy beszélgetőtársa a szocik kapcsán a Dunagate-botrányt, a Tocsik-ügyet veti föl, hogy bizony, azokhoz képest kismiska a fölvetett gyanú, akár a megtörtént precedens is, és ilyen botrányok garantáltan nem lesznek, de a riportert a válasz abszolút nem érdekli, őt az érdekli, ami a papírján leírva van, mert azt jól el tudja olvasni – és mivel láthatóan csak az a tudománya, ami előtte a papíron, csak azt hajlandó szajkózni, csak arról hajlandó vitatkozni, arról viszont a beavatottak, felkészültek magabiztosságával –, ismét rákérdez, lesznek-e megvásárolt helyek. Lemosolyogva kérdez – fel sem figyelve az előző kudarca –, immár a parlamenti kisgazda rokon kapcsolatokról. A riportalan fölveti, hogy ha bent a Békesi család, a Magyar család, régebben a Kónya család, akkor... De a riportert ez megint nem hatja meg, hogy is van itten a Torgyánnéval, kérdezi változatlanul magas lováról, lássák, nem gatyázik ő senkivel sem, ha már egyszer elhatározta, hogy felgöngyöli a kisgazdák körüli gyanús családi viszonyokat, neki aztán dumálhat szemközt a pofa egyéb, a Tisztelt Házban lakó családokról. Nem vagyok kisgazda-szimpatizáns, de az interjú közben többször kinyílt a bicska a zsebemben. Legalábbis, számba lógott a lóláb... A végeredmény, mondanom sem kell, száználmas. És – veszélyes. Mert a kérdező gátlástalan, köze vajmi kevés nemcsak az igazsághoz, amit véletlenül sem akar kideríteni, de a meglovagolt témához sem. A néző viszont azt látja, hogy halálmegvető bátorsággal tör előre hősünk, elkeseredett harcot vívva a magyar nyelvvel (sokat alul maradva ebben a férfit próbáló küzdelemben), tudásának hézagaival, elvetemült riportalanjai tájékozottságával, szakértelmével. Ez utóbbi kettőt ha sikerül semlegesítenie néhány pikírt megjegyzéssel, homályos, rajta kívül senki által föl nem fogható, meg nem fejthető kérdéssel, netalántán ironikus kommentárral, torokforrasztó, bár erősen modortalan közbeszólással, akkor nyert ügye van. A vesztes nem ő. Még csak nem is a riportalan. Akit ismét és sorozatosan átvernek, ahogy régen, csak most látványosabban, show-szerűbben, a néző, az az egyszerű állampolgár, aki megint elhiszi, azt hiszi el, hogy a közvélemény – hogy ő – abban a nyegle és magabiztos kérdezőben kulminál, akit reggelről reggelre, estéről estére maga előtt lát. No comment.

Zalán